

Nr 5.*Utlåtande i anledning av väckta motioner om upphävande av bestämmelserna i normalbrandordningarna om visst avstånd mellan stack och byggnad.*

Tredje lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 99 i första kammaren av herrar *De Geer* och *Isaksson* och nr 64 i andra kammaren av herr *Dickson* m. fl. I motionerna, vilka äro likalydande, hemställas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att det bringas till länsstyrelsernas kännedom, att bestämmelserna i normalbrandordningarna beträffande visst minimi-avstånd mellan halmstack och byggnad skola utgå».

Beträffande motiveringen för motionärernas hemställan får utskottet hänvisa till motionerna.

Frågans tidigare behandling i riksdagen m. m.

Gällande bestämmelser om rikets brandförsvaret finnas i *brandlagen den 15 juli 1944* och *brandstadgan av samma dag*. I brandlagen givas de grundläggande reglerna rörande kommunernas och de enskilda medborgarnas skyldigheter med avseende å brandförsvaret, och i brandstadgan återfinnas de föreskrifter, som mer i detalj utföra brandlagens bestämmelser. Enligt brandstadgan skall för varje kommun finnas en brandordning, som skall upptaga bestämmelser, vilka utöver vad i allmän lag eller i brandstadgan eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av ortens brandförsvaret. Brandordning antages av stadsfullmäktige, respektive kommunalfullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning. Beslut, som sålunda underställas, skall av länsstyrelsen antingen oförändrat fastställas eller ogillas.

Till ledning för kommunerna vid upprättande av brandordningar har riksbrandinspektören med biträde av särskilda sakkunniga utarbetat tre normalbrandordningar (SOU 1945: 18—20), varav en (SOU 1945: 18) är avsedd för städer, köpingar och municipalsamhällen samt två äro avsedda för landsbygden. Av de för landsbygden upprättade normalbrandordningarna avser den ena (SOU 1945: 20) kommuner, där skogsbrandförsvaret ordnats för sig, och den andra (SOU 1945: 19) kommuner, där bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret äro samordnade. Då förhållandena inom de olika kommunerna äro mycket skiftande ha i normalbrandordningarna upptagits olika alternativ, avsedda för kommuner av olika storleksordning och tätbebyggelse.

De i motionerna berörda bestämmelserna i normalbrandordningarna om avståndet mellan stack och byggnad upptagas i 37 § (SOU 1945: 18) respektive 37 § (SOU 1945: 19) och 38 § (SOU 1945: 20) och ha i samtliga fall, såvitt nu är i fråga, följande lydelse:

Ej må någon så handhava eld eller eldfarligt föremål, att brand därav lätt kan uppstå.

Det är sålunda förbjudet bland annat

— — —
att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad.

I två vid 1946 års riksdag väckta motioner yrkades, att frågan om landsbygdens brandväsen skulle tagas upp till förnyad översyn i syfte att åvägbringa en mindre betungande organisation samt att generellt uppskov med brandordnings antagande skulle ges åt alla landskommuner tills riksdagen fattat nytt beslut i frågan. Motionerna avsgelos av riksdagen.

Frågan om avståndet mellan stack och byggnad återkom vid 1947 års riksdag genom fyra motioner, vari motionärerna vände sig mot ovannämnda i normalbrandordningen för landskommuner upptagna bestämmelse. Första lagutskottet, som behandlade motionerna, inhämtade yttranden från bland andra länsstyrelsen i Malmöhus län, riksbrandinspektören och Landsbygdens brandförsäkringsbolags förening.

Yttrandet från länsstyrelsen i Malmöhus län innehöll uppgift, att inom skånelänen införts stadgande om avstånd mellan stack och byggnad av följande lydelse:

Det är sålunda förbjudet bland annat att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än tolv meter från stall, ladugård, loge eller därmed sammanbyggd byggnad eller byggnad med eldstad, vilket avstånd dock må, där särskilda skäl föreligga, för stack av otröskad gröda under tiden augusti—oktober månader minskas intill sex meter.

Riksbrandinspektören anförde i sitt yttrande — efter att hava erinrat om de brandsäkerhetsföreskrifter, som jämte bestämmelsen om avstånd mellan stack och byggnad upptagits i 38 respektive 37 § normalbrandordningarna för landskommuner — bland annat följande.

Mot dessa förbud ha såvitt riksbrandinspektören har sig bekant icke gjorts några invändningar i vidare mån än vad gäller förbudet att upplägga stack närmare byggnad än 12 meter, och härvid ha invändningarna inskränkt sig till en önskan att vilja minska avståndets storlek. Man torde nog allmänt ha accepterat, att stack skall ligga på visst avstånd, men man anser, att 12 meters avstånd skulle vara onödigt betungande ur ekonomisk synpunkt. Många gånger är bestämmelsen på grund av rent lokala skäl omöjlig att följa.

Att ett visst avstånd skall finnas torde få anses självklart. Tillgänglig statistik över antalet byggnader, som antänts av en brinnande grannbyggnad vid olika avstånd, visar bestämt på avståndens betydelse. En sammanställning, som gjorts för några år sedan över eldsvådor vid lantbruksrisker

i Skåne, vilka eldsvådor uppkommit genom brinnande grannrisk, gav följande resultat, nämligen att av byggnaderna hade

43,4 %	legat på	0—6	eters	avstånd	från	primärbranden
17,9 %	»	»	6—9	»	»	»
15,4 %	»	»	9—15	»	»	»
5,1 %	»	»	15—18	»	»	»
4,6 %	»	»	18—22,5	»	»	»
4,3 %	»	»	22,5—30	»	»	»
3,7 %	»	»	30—45	»	»	»
3,4 %	»	»	45—90	»	»	»
2,2 %	»	»	90 och flera	»	»	»
<hr/>						
100,0 %						

Bedömes värdet av avstånden med stöd av ovanstående statistik, skulle rent teoretiskt 61,3 % av eldsvådorna uteblivit, om avståndet varit 9 meter eller mera, och genom enkel interpolation skulle man erhålla, att 69,0 % uteblivit, om avståndet varit 12 meter och 76,7 % om avståndet ökades till 15 m. Vid större avstånd än 15 meter sjunker procenttalet för antal bränder, antända från grannrisk, mycket snabbt, så att vid 25 meters avstånd de uteblivna eldsvådorna kunna sättas till i runt tal 87 %. Ur såväl brandskyddssom försäkringsteknisk synpunkt är det sålunda ett önskemål att ha åtminstone 25 meters avstånd mellan byggnader och följaktligen även mellan stack och byggnad. Ju mer man minskar på detta avstånd, desto större är risken för konflagration, vilken risk stiger oproportionerligt hastigt ju mindre avstånden bliva.

Riksbrandinspektören förordade, att bestämmelsen i normalbrandordningarna skulle erhålla samma lydelse som i de av länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län fastställda brandordningarna, samt tillstyrkte därjämte ytterligare uppmjukning genom tillägg av följande bestämmelse:

Där hinder uppstår att lägga stack på 12 meters avstånd från nämnda byggnader på grund av tomt-, mark- eller byggnadsförhållanden, kan brandchef eller brandsynenämnd lämna tillstånd till stacks uppläggande på mindre avstånd än vad nu sagts. Detta avstånd får dock ej understiga 9 meter. Erfordras i undantagsfall ett mindre avstånd än 9 meter skall länsstyrelse lämna bifall därtill.

Beträffande yttrandena över de 1947 väckta motionerna må i övrigt hänvisas till första lagutskottets i anledning av motionerna avgivna utlåtande nr 39.

I nämnda utlåtande anförde *första lagutskottet* såvitt här är i fråga bland annat:

I samtliga nu förevarande motioner har riktats kritik mot den i normalbrandordningarna för landskommuner upptagna bestämmelsen om förbud mot att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad.

Det ligger i sakens natur, att det ur brandskyddssynpunkt är av stor vikt att avståndet mellan stack och byggnad icke är alltför litet. Av de till utskottet avgivna yttrandena framgår också, att åtskilliga försäkringsinrätt-

ningar redan före den nya brandlagstiftningens tillkomst genom att bland försäkringsvillkoren intaga bestämmelser om visst minsta avstånd mellan stack och byggad beaktat det faromoment, som i närheten av byggnader upplagda stackar utgöra.

I allmänhet torde det medföra större besvär och kostnad för ägaren att placera en stack på ett ur brandsäkerhetssynpunkt betryggande avstånd från byggnad än att anbringa den i omedelbar närhet av byggnaden. Det är emellertid icke endast arbetet med uppläggandet av en stack på längre avstånd utan även det ökade arbetet vid tillgodogörandet av densamma, som ur jordbruksekonomisk synpunkt medför olägenhet. Om icke någon bestämmelse i ämnet finnes i brandordningen eller i de försäkringsvillkor som gälla för ett visst fall, har ägaren därför att väga de jordbruksekonomiska intressena mot brandskyddssynpunkterna. Han kan då i kortsynt optimism komma att underskatta brandfaran och lägga stacken på kortare avstånd än som kan anses betryggande. Den enskildes privatekonomiska intresse får dock icke vara avgörande, utan frågan måste liksom då det gäller brandskyddsfrågor i allmänhet ses även ur nationalekonomiska och andra allmänna synpunkter. En avvägning måste uppenbarligen ske mellan å ena sidan brandskyddets krav samt å andra sidan kommunernas och fastighetsägarnas intresse av en rimlig och smidig tillämpning av brandlagstiftningen. Härvid kan knappast råda någon tvekan om att det som regel måste anses lämpligt att upprätthålla visst minimiavstånd mellan stack och byggnad.

Frågan blir då huru stort detta avstånd skall vara och om det i normalbrandordningarna angivna avståndet av 12 meter kan anses lämpligt. Det är uppenbart att nämnda avstånd icke medför någon säkerhet för att brand icke kan spridas och att det med hänsyn till lokala förhållanden mången gång måste vara önskvärt att stack lägges på ännu längre avstånd från byggnad. Utskottet anser dock att 12-metersavståndet innebär en för normalfallen lämplig avvägning. I flertalet av de till utskottet avgivna yttrandena har också givits uttryck åt den uppfattningen, att denna avståndsbestämmelse vore värdefull ur brandskyddssynpunkt och att den därför icke borde slopas. Den av riksbrandinspektören åberopade statistiken synes också giva belägg för riktigheten av en sådan uppfattning. Beträffande stack av otröskad gröda har emellertid i de flesta yttrandena, däribland det av riksbrandinspektören avgivna, förordats en uppmjukning av bestämmelsen i enlighet med vad som i allmänhet skett i de av länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län fastställda brandordningarna. Denna uppmjukning innebär, att för sådan stack avståndet må, där särskilda skäl föreligga, under tiden augusti—oktober minskas intill sex meter.

Enligt utskottets mening är en dylik lindring av bestämmelsen välgrundad. Därigenom torde jordbrukarna kunna beredas en icke oväsentlig lättnad under den tid, då knappheten på arbetskraft inom jordbruket är mest kännbar, samtidigt som olägenheterna ur brandskyddssynpunkt torde vara mindre framträdande. Det kan dock övervägas, om icke den angivna tiden utan olägenhet ur brandskyddssynpunkt skulle kunna utsträckas med ytterligare en månad.

Riksbrandinspektören har ansett, att en ytterligare uppmjukning skulle kunna göras. En generell minskning av avståndet borde visserligen icke medgivas, men där på grund av mark- eller byggnadsförhållanden hinder föreläge att lägga upp stack på 12 meters avstånd, borde efter prövning i varje särskilt fall dispens från bestämmelsen kunna meddelas av brand-

chef eller brandsynenämnd. Avståndet finge dock enligt riksbrandinspektörens mening icke understiga 9 meter, såvida icke länsstyrelsen lämnat tillstånd därtill.

Utskottet anser det vara önskvärt, att det öppnas möjlighet till dispens från 12-metersbestämmelsen i de fall, då på grund av nyssnämnda förhållanden hinder möter att följa densamma. Det kan vara föremål för tvekan, om dispensprövningen bör helt läggas i lokal myndighets hand eller i vissa fall bör tillkomma länsstyrelsen. Det förslag som framlagts av riksbrandinspektören synes emellertid innebära en god lösning, och utskottet vill uttala sin anslutning till detta.

Ehuru utskottet hyser den uppfattningen att den i normalbrandordningarna upptagna bestämmelsen om avstånd mellan stack och byggnad i angivna avseenden skulle kunna uppmjukas, anser sig utskottet dock icke böra föreslå riksdagen att till Kungl. Maj:t rikta någon framställning om att en bestämmelse av det innehåll, som utskottet här angivit som lämpligt, bör erhålla allmän giltighet. Det torde nämligen icke finnas anledning att i princip göra skillnad mellan denna och andra likartade brandskyddsbestämmelser i normalbrandordningarna. Vad utskottet anfört om bestämmelsen synes emellertid — på samma sätt som normalbrandordningarna — vara ägnat att tjäna till ledning för kommunerna vid upprättandet av brandordningar, liksom ock för länsstyrelserna vid fastställelseprövningen. Utskottet anser det därför vara önskvärt att länsstyrelserna genom Kungl. Maj:ts försorg erhålla kännedom om de synpunkter utskottet anfört beträffande berörda bestämmelse.

I skrivelse den 10 juni 1947 (nr 295) anhöll riksdagen, under hänvisning till utlåtandet, hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t ville låta bringa till länsstyrelsernas kännedom vad utskottet i utlåtandet anfört rörande bestämmelsen i normalbrandordningarna om avsånd mellan stack och byggnad.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 20 juni 1947 anbefallt riksbrandinspektören att under hänsynstagande till innehållet i nämnda riksdagens skrivelse vidtaga de åtgärder som därav föranleddes, anmodade riksbrandinspektören genom skrivelse den 5 juli 1947 länsstyrelserna att beakta vad som anförts i utlåtandet. I samma skrivelse har riksbrandinspektören förklarat, att länsstyrelserna borde ägna uppmärksamhet åt förevarande fråga vid fastställande av brandordningar, varemot någon ändring av redan fastställda brandordningar enligt riksbrandinspektörens mening icke syntes vara nödvändig.

Frågan om avståndet mellan stack och byggnad har prövats i ett av *Kungl. Maj:t* genom resolution den 7 november 1947 avgjort besvärssärende.

I detta ärende hade ett brandförbund, bestående av vissa socknar i Skåne, antagit en brandordning, som stadgade, bland annat, att det vore förbjudet att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 6 meter från byggnad där det ej finnes eldstad och 12 meter från byggnad med eldstad. Beslutet underställdes länsstyrelsens prövning. Länsstyrelsen

förklarade att nämnda bestämmelse i brandordningen icke stode i överensstämmelse med 11 § brandlagen, som föreskreve att ägare av byggnad, uppbyggnad eller annan anläggning vore skyldig att vidtaga nödiga åtgärder till förebyggande och bekämpande av brand, i den mån de ej medförde oskäligen kostnad. Länsstyrelsen fann därför att fastställelse icke kunde meddelas. Brandförbundet överklagade länsstyrelsens beslut. I sin resolution den 7 november 1947 yttrade Kungl. Maj:t bland annat följande:

Ur brandskyddssynpunkt får anses erforderligt, att brandordningen innehåller förbud att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller därmed sammanbyggd byggnad eller byggnad med eldstad, dock att under månaderna augusti—november stack av otröskad gröda må anbringas på ett avstånd icke understigande 6 meter från sådan bebyggelse. Från angivna förbud bör möjlighet till andra eftergifter icke beredas än att avståndet må, där mark- eller byggnadsförhållanden eller andra särskilda omständigheter det föranleda, minskas intill 9 meter efter medgivande av brandsynenämnden och under 9 meter efter medgivande av länsstyrelsen.

Med denna motivering fastställde Kungl. Maj:t länsstyrelsens beslut.

Motioner i förevarande ämne väcktes även vid 1948 års riksdag, varvid hemställdes om åtgärder »i syfte att upphäva vad riksdagsbeslutet 1947 föranlett i fråga om bestämmelser i brandordningarna, så att 12-metersgränsen i fråga om halmstackars placering utgår».

I sitt över motionerna avgivna utlåtande, nr 16, avstyrkte första lagutskottet bifall till desamma och hänvisade därvid i huvudsak till sina föregående år gjorda uttalanden.

Vid ärendets behandling i kamrarna godkände första kammaren utlåtandet, varemot andra kammaren biföll ett under överläggningen framställt yrkande att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådana ändrade bestämmelser i de nu gällande brandordningarna att bestämmelserna om visst avstånd mellan halmstack och byggnad måtte utgå.

Frågan återkom vid 1949 års riksdag genom motioner, i vilka hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att det bringades till länsstyrelsernas kännedom att bestämmelserna i normalbrandordningarna beträffande visst minimiavstånd mellan halmstack och byggnad skulle utgå.

Första lagutskottet, som behandlade motionerna, inhämtade yttranden från riksbrandinspektören och Landsbygdens försäkringsbolags förening.

Riksbrandinspektören anförde:

I fråga om halmstacks avstånd till byggnad ha normalbrandordningarnas anvisningar om 12 meter såsom ett minimum följts i övervägande antalet brandordningar — i Skåne dock i något modifierad form. Länsstyrelsen i Malmöhus län har nämligen ändrat punkten rörande ifrågakvarande avstånd på det sättet, att, där särskilda skäl föreligga, stack av otröskad gröda under tiden augusti—oktober finge läggas intill 6 meter från byggnad.

I till riksbrandinspektören från Kopparbergs län inkomna fastställda brandordningar, till antalet 36, finnes 12-metersavståndet angivet i 19 men saknas i 17.

Vidkommande Östergötlands län ha i alla till riksbrandinspektören inkomna 123 fastställda brandordningar 12-metersavståndet beaktats utom i en. I dessa brandordningar har emellertid gjorts ett tillägg, enligt vilket dispens kan sökas hos länsstyrelsen.

I Södermanlands län ha normalbrandordningarnas anvisningar följts i samtliga 64 fastställda brandordningar, som förvaras hos riksbrandinspektören. I fem av dessa brandordningar har emellertid möjlighet till dispens medgivits.

Enligt uppgift från Södermanlands läns brandförsäkringsbolag har bolaget alltsedan år 1941 sökt förmå försäkringstagarna att flytta ut sina halmstackar från byggnaderna, och dessa försök ha också i hög grad krönts med framgång, vilket till stor del beror på att bolaget tillämpar högre premier beträffande byggnad, där halmstack ligger på närmare avstånd än 12 meter från byggnaden.

Nyssnämnda bolag anser sig under åren 1939—1948 ha undgått förluster på cirka 1,8 miljoner kronor på grund av att de brinnande halmstackarna legat 12—20 meter från byggnaderna.

Förenämnda försäkringsbolag har vidare uppgivit, att under åren 1939—1945 skador för cirka 700 000 kronor uppstått på lantgårdars ekonomibyggnader på grund av antända halmstackar, som legat invid eller endast några få meter från byggnaderna. Från övriga län torde någon liknande statistik icke kunna erhållas. Riksbrandinspektören får dock erinra om de uppgifter ur dagspressen, som riksbrandinspektören citerade i sitt yttrande den 6 maj 1946 till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet i anledning av en vid 1946 års riksdag framställd interpellation angående generella lättnader beträffande i normalbrandordningen föreslagna bestämmelser rörande minimiavstånd vid placering av halmstack, så att stack av otröskad gröda, halm eller hö skulle få anbringas å minst 6 meters avstånd från byggnad. Dessa tidningsnotiser omnämnde åtta eldsvådor under tiden 13—27 april 1946, då ladugårdar och andra byggnader antänts från brinnande halmstackar, samt dessutom två eldsvådor då branden förorsakats av halm, som nedrivits från halmtak och därefter antänts genom barns lek med eld. Endast i två fall kunde elden begränsas till halmen, i de övriga brunno även byggnaderna. Därvid uppstodo skador för cirka 250 000 kronor — under 14 dagar.

Av berörda statistik torde framgå såsom ostridigt, att ett visst ej alltför litet avstånd mellan halmstack och byggnad är nödvändigt för att byggnaden skall kunna skyddas, om halmstack brinner.

Efter att ha redogjort för innehållet i Kungl. Maj:ts resolution den 7 november 1947 fortsätter riksbrandinspektören:

Riksbrandinspektören har alltsedan den 7 november 1947 alltid hänvisat till innehållet i ovannämnda Kungl. Maj:ts resolution, då förslag till brandordning underställts riksbrandinspektören för yttrande även i sådana fall, då brandordningsförslaget följt normalbrandordningens formulering. I många fall ha emellertid kommunerna själva beslutat vidhålla den ursprungliga formuleringen enligt normalbrandordningen. I en hel del fall har däremot en redan fastställd brandordning ändrats och bringats i överensstäm-

melse med den av Kungl. Maj:t angivna formuleringen. Så har t. ex. under senaste tiden skett i ett antal brandordningar, som inkommit till riksbrandinspektören från Malmöhus och Värmlands län.

Föreningen erinrar inledningsvis om sitt år 1947 till utskottet avgivna, i utlåtandet nr 39 för samma år redovisade yttrande samt anför härefter:

Sedan nämnda yttrande avgavs har i enlighet med 1947 års riksdags beslut möjlighet beretts till vissa eftergifter i fråga om normalbrandordningarnas ursprungligen kategoriska förbud mot anbringande av stack inom 12 meter från vissa byggnader. Det är ostridigt att driftsekonomiska olägenheter alltså kunna yppa sig vid bestämmelsernas efterlevnad, men en avvägning måste ske med hänsyn till brandskyddssynpunkterna. De påtalade bestämmelserna innebära, redan de, en sådan avvägning, och ur brandskyddssynpunkt måste dessa bestämmelser anses utgöra minimikrav.

I anslutning till de nu föreliggande motionerna vill föreningen särskilt betona, att de åberopade brandskyddssynpunkterna synas vara av sådan samhällelig vikt och betydelse, att det allmänna även i fortsättningen bör lämna sin medverkan för tillgodoseendet av ett rimligt brandskyddsintresse på ifrågavarande område.

Första lagutskottet anförde i sitt utlåtande, nr 25, bland annat följande:

Normalbrandordningarna innebära allenast förslag och anvisningar för arbetet med upprättande av brandordningar. Beslutanderätten i fråga om dessas innehåll tillkommer kommunernas beslutande organ och länsstyrelserna samt, om besvär anföras, i sista hand Kungl. Maj:t. 1947 års riksdagsbeslut i ämnet medförde, att länsstyrelserna erhöilo del av vissa av utskottet anförda synpunkter i frågan om avståndet mellan stack och byggnad. Vad utskottet anført har kommit att på samma sätt som normalbrandordningarna tjäna till vägledning för utformningen av brandordningar. Dylig vägledning föreligger slutligen i det ställningstagande till frågan om avståndet mellan stack och byggnad, som innefattas i Kungl. Maj:ts ovan nämnda resolution den 7 november 1947.

I sitt 1947 avgivna utlåtande kunde utskottet fastslå, att upprätthållandet av ett visst avstånd mellan stack och byggnad är påkallat ur brandskyddssynpunkt. Vad som framkommit genom den innevarande år införskaffade utredningen har ytterligare bestyrkt detta. Brandskyddssynpunkterna kunna emellertid i förevarande hänseende stå i strid med vad som är lämpligt ur synpunkten av rationell jordbruksdrift. En skälig avvägning mellan dessa båda intressen är erforderlig; utskottets år 1947 gjorda uttalanden åsyftade att skapa en sådan avvägning.

Erfarenheterna från tiden efter 1947 års riksdagsbeslut ha icke givit vid handen annat än att den av utskottet förordade lösningen är lämplig. Kungl. Maj:ts ovan nämnda resolution den 7 november 1947 innebär, att utskottets ståndpunkt i stort sett godtagits i praxis; dock går Kungl. Maj:t i resolutionen något längre än utskottet i tillgodoseende av de jordbruksekonomiska driftsintressena. Medan utskottet ansett sig kunna förorda dispens allenast där hinder att iakttaga 12-metersavståndet uppstår på grund av tomt-, mark- eller byggnadsförhållanden, har i resolutionen uttalats att avståndet, efter inhämtande av tillstånd, finge minskas, där mark- eller byggnadsförhållanden eller andra särskilda omständigheter det föranledde. Att medgiva ytterligare avsteg från 12-metersregeln torde icke vara försvarligt.

Såsom framgår av riksbrandinspektörens ovan intagna yttrande över förevarande motioner, ha ett avsevärt antal brandordningar upptagit bestämmelser i förevarande ämne i enlighet med vad utskottet förordat år 1947. De brandordningar, som innehålla den i normalbrandordningen för landskommuner föreslagna ovillkorliga 12-metersregeln, kunna, när så finnes påkallat, ändras till överensstämmelse med utskottets rekommendationer. I den mån brandordningarna upptaga de av utskottet förordade bestämmelserna finnas avsevärda möjligheter att åstadkomma en efter de individuella förhållandena lämpad lösning i varje särskilt fall. Inom utskottet har framhållits, att de med uppläggande av stackar förenade brandriskerna i allmänhet äro mindre vid smärre jordbruk. Denna synpunkt torde kunna beaktas vid tillämpningen av de av utskottet förordade dispensbestämmelserna.

Utskottet är medvetet om att vissa svårigheter i tillämpningen icke kunna undvikas. Lantbrukarna begagna sig icke heller alltid av de möjligheter, som stå till buds, att erhålla lättnader i berörda hänseende. Man lär böra räkna med att överträdelse av bestämmelserna ske i viss utsträckning. Genom samarbete mellan de lokala brandskyddsorganen, brandförsäkringsgivarna och de berörda enskilda parterna torde emellertid dessa svårigheter kunna i väsentlig mån undanröjas.

På grund av det anförda finner sig utskottet icke kunna förorda åtgärder för att tillgodose motionernas syften.

Två reservanter i utskottet ansågo, att utskottet bort förorda att bestämmelse om visst avstånd mellan stack och byggnad icke intoges i brandordningarna för landskommuner samt att detta borde på samma sätt som utskottets år 1947 gjorda uttalanden bringas till länsstyrelsernas kännedom.

Vid ärendets behandling i kamrarna godkände första kammaren utlåtandet, varemot andra kammaren biföll reservationen.

Utskottet.

Före tillkomsten av de brandordningar, som upprättats efter mönstret av 1945 års normalbrandordningar, torde i varje fall för den rena landsbygdens del icke bestämmelser funnits om ett visst minimiavstånd mellan stackar och byggnader. Regler om ett mera effektivt brandskydd infördes för den rena landsbygdens del (om undantag göres för skogsförhållanden) överhuvud först genom 1944 års brandlag och samma års brandstadga men föreskrifter om minimiavstånd mellan stackar och byggnader ha icke underställts riksdagen vare sig 1944 eller senare. De stadganden om minimiavstånd mellan stack och byggnad som på grundval av 1945 års normalbrandordningar infördes i brandordningar för kommuner, väckte genast motstånd bland jordbrukarna. De visade sig opraktiska och hinderliga; i många fall mötte det på grund av bristande utrymme svårigheter att tillämpa dem. Vid samtliga riksdagar efter 1946 ha också motioner väckts som syftat till borttagande eller uppmjukning av grundsatsen om tolv meters avstånd mellan stackar och byggnader. Dessa motioner ledde redan

2 — Bihang till riksdagens protokoll 1950. 9 saml. 3 avd. Nr 5.

1947 till visst resultat — särskilt genom de ovan angivna uttalandena att under månaderna augusti—november stackar finge uppläggas på ett avstånd av sex meter från bebyggelse — men den grundsats om minimiavstånd, som uttryckts i normalbrandordningarna, upprätthålles i övrigt, där icke den enskilde lyckas erhålla dispens.

Även med de uppmjukningar av tolvetersregeln, som ägt rum, äro emellertid de nya reglerna till avsevärt hinder för jordbrukarna. På många ställen är det fortfarande icke möjligt för dem att upplägga stackarna på det avstånd från byggnaderna, som fordras. Vid tröskningen kan det erfordras ökad manuell eller maskinell arbetskraft. För jordbrukarna ter det sig vidare främmande att behöva söka dispens hos brandsynenämnden eller eventuellt hos länsstyrelsen för att få lägga sina stackar på platser, där de tidigare legat under årtionden. Antalet av dem, som bryta mot bestämmelserna, torde därför vara synnerligen stort.

Utskottet vill icke förneka att det kan vara av värde för att undvika brandrisk, att stackarna förläggas relativt långt från byggnader. De överträdelser av bestämmelserna, som äga rum, förminska emellertid högst avsevärt den betydelse, som reglerna i brandordningarna om minimiavstånd kunna äga. Då dessutom uppenbarligen samhället icke bör ge föreskrifter, vilka sakna förankring i uppfattningen hos ett stort antal medborgare och av denna grund eller andra skäl överträdas i betydande mån, anser utskottet att för framtiden stadganden om minimiavstånd mellan stackar och byggnader icke böra meddelas för landsbygden. Det bör i stället ankomma på brandstodsbolagen att i de fall de anse erforderligt uppställa såsom villkor för beviljande av brandförsäkringar utan premieförhöjning att stackar icke läggas för nära bebyggelsen. På grund av den stora omfattning, brandförsäkringsväsendet numera äger, når man genom dylika villkor på ett vida smidigare sätt de fördelar ur brandskyddssynpunkt, vilka man avsett att vinna genom brandordningarnas stela föreskrifter att stackar skola förläggas på visst minimiavstånd från byggnader.

Städer och stadsliknande samhällen omfatta ofta områden av ren landsbygdskaraktär, och synpunkter liknande dem, som ovan angivits, göra sig därför gällande även beträffande brandordningar för städer, köpingar och municipalsamhällen. Utskottet anser sig emellertid i fråga om dylika brandordningar icke böra föreslå någon ändring i vad som för närvarande gäller.

För att nå den förändring beträffande utfärdandet av regler om minimiavstånd mellan stackar och byggnader, som utskottet ovan angivit, anser utskottet det tillräckligt, att riksdagen anhåller hos Kungl. Maj:t om att stadgandena om visst minimiavstånd mellan stackar och byggnader avlägsnas ur normalbrandordningarna för landsbygden. Utskottet håller nämligen för visst, att om bestämmelserna om minimiavstånd avlägsnas ur normalbrandordningarna för landsbygden, stadfästelse icke kommer att vägras på av landsbygdskommuner antagna förslag till brandordningar på grund av

att förslagen sakna regler om dylikt avstånd. Utskottet håller likaledes för visst att stadfästelse icke kommer att vägras på sådana av landsbygdskommuner antagna förslag till ändringar av äldre brandordningar, varigenom föreskrives att bestämmelser i dessa om visst minimiavstånd skola utgå. Däremot anser utskottet, att kommunerna böra ha frihet att fortfarande, om de så önska, antaga brandordningar, i vilka bestämmelser om visst minimiavstånd finnas. Någon begäran om inskränkning av denna frihet vill utskottet därför icke framställa.

Med stöd av vad ovan angivits föreslår utskottet alltså,

att riksdagen ville i anledning av förevarande motioner, I: 99 och II: 64, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville föranstalta om sådan översyn av de på uppdrag av statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet utarbetade och i Statens offentliga utredningar (1945: 19—20) offentliggjorda normalbrandordningarna för landskommuner att den i 37 § resp. 38 § angivna bestämmelsen om förbud att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad utgår.

Stockholm den 24 februari 1950.

På tredje lagutskottets vägnar:

ÅKE HOLMBÄCK.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Holmbäck, Nils A. Larsson, Hermanson*, Werner, Eskilsson, Grym*, Boo och Ivar Nilzon;

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Ericsson i Sörsjön, Andersson i Dunker, Holm, Åhman, Fagerholm, Johansson i Torp och Häckner.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr Häckner.